

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den

Antverpiæ, M. DC. XLV.

Resp. II. De causis non sufficientibus ad diuortium, censura tamen Iudicis
tollendis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

Congregationem respondisse eum casum à Concilio omiffum, dispositionique iuris communis esse relictum; *Salgado de protecc. p. 2. c. 1. n. 7.* ideoque docet ille clausulam *totoque negotio principali* interpretationem eam capere, quæ sit iuris. *c. causam que. X. de rescript.* adeoque iustificato grauamine etiã causam principalem retineri posse: iustificatã sententiã, non posse. *vt debitus. de appell. c. exhibita. X. de iud.* ita tamen vt si de mente contraria delegantis Papæ iuxta formam d. c. 20. planè constet, ea excipiatur, vt habet stylus commissionum quæ fiunt in Curia Romana. quando ergo appellatũ est dumtaxat ab vno articulo, limitatus producitur effectus, vt in alijs non suspendatur iurisdicctio; aut fiat vltior delegatio. totius autem semper causæ transit cognitio, cum ob iudicis in definiendo negligentia recursum est ad superiores post biennium. *iuxta d. c. 20. vide Salgado d. c. 17.*

12.
Quid si
transactio
nō est pro
posita, vt
litis finitæ?

Ceterum exceptiones litis finitæ, vt transactionis, iurisiurandi, seu aliæ præiudiciales, quæ litis ingressum impediunt, *c. 1. Vt lite non contestat. in 6.* si reiectæ sunt in causam principalem, rectè appellatur. *c. exhibita. X. de iud.* & delegato, si grauamen probetur, causa principalis committitur. *ibid. in fin.* quod etiam hodie admittitur. quia huiusmodi grauamen manet irreparabile. *vide latè Salgado de protecc. p. 2. c. 18.* contingit tamen huiusmodi exceptiones & altioris esse indaginis; nec explicari facile posse sine causæ principalis examine: eoque vtramque cognitione coniungi; vt plenius, planiusque innotescat: & ne diuersis iudicij litigantes distrahantur, & protrahantur morosius causæ, quas canones sacri, etiã Tridentini, velocissimè optant expediri. *d. c. 10. f. 25. d. c. 0. f. 24.*

Sed neque ex transactione hinc actum est, vt præteritæ litis finitæ, aut iureiurando decisæ, quasi actiõe

iudicati: sed de scuitia aduersus transactionem admissa; & per iurandum probanda in cuius subfidium ipsa, pro qua est transactio, & cui deferendum ex ea iuramentum, aduocat causas ex iure communi, vt quæ non profuit singula, iuncta iuent, tam pacta conuenta, quam iure præscripta; quo faciendi consuetudo, acerbitas, & correctionis desperatio, simul diuertendi iustam cum transactione causam generent.

RESPONSVM. II.

De causis non sufficientibus ad diuortium, censuratumen iudicis tollendis.

Communem omnium tribunaliū praxim oppugnat, quidum Iudex partes coram adesse iussit, negat eius se imperio teneri, aduersate etiã titulo *D. in nuceat. vt eam. & si quis in ius vocatum nō veniat. D. si quis ius dicenti non obtemper. l. 5. de iudic. posse autem iubere, vt personaliter compareat, liquet ex *c. pastoral. X. de iudic. c. 1. de iud. in 6. vers. nisi. l. generaliter C. de iure in iud. l. vlt. C. de procur. verb. Iudicis vocatis auctoritas. clem. sape verb. interrogatis etiam partes. de verb. signif. c. præsentis de test. in 6. verb. sufficienter factus ad inuicem respondere. V. sup. resp. v. de iudic. præsertim in causa matrimoniali, in qua id statuntur statuta prouinc. Mech. de modo procedendi. c. 13. atq; imprimis in controuersia scuitiæ coniugalis, æquū est responderi plenius de modo formæ; recõciliationis quærenti, dum ipse appellatus propugnat priores instantiæ iudiciũ, in qua partũ vtraque est iussa personaliter respondere, & secundæ instantiæ Iudex ad d. articulum tantum pleniorẽ responsonem exigit, idemque decretum terciæ instantiæ Iudex confirmauit, quidni ergo personaliter residuam partem expleat, qui in priori iudicio quasi toti**

toti satisfecit? dum pars à toto, & accessorium à principali non debet differre.

2. Præsertim, inquam, in materia sæuitiæ maritalis, & coniunctionis coniugalis. perperam enim existimat appellatus, dum vxor in petito diuortio declarata est non receptibilis, nihil superesse, quam vt illa supplex ad thalamum illus redeat. *l. si cum. doem. §. Sin autem. D. solut. mat.* confirmata est enim, & in rem iudicatam abiit secundi iudicis sententia, non tantum quâ petitio diuortij reiecta est; sed & quâ ad illum articulum iniuncta plenior responsio; ante quam declarauit Iudex sibi de reintegratione thalami non esse statuendum.

3. Cur enim? ne coniuges tanquam canes ad vomitum reuertantur, ne momento vno licium, iurgiorum, pugnarum causa offensi nimium animi ad ea transire cogantur, quæ sunt summi amoris, ab vnoque extremo ad aliud sine medio; à terra in tectum sine gradibus. neque enim nihil medium est inter iustas diuortij causas, & reconciliationem.

4. Summa & inuitabiliter mortifera sæuitia omnimodo diuortium admittit: alia grauis, cui tamen caueri potest, repellitur mediante fide-iussoria cautione; quâ Tuscus v. vxor. conc. 402. ex Baldo *conf. 176. in fin. et conf. concludamus. l. 1. conf. 240. l. 3.* semper exigit, quando vxor diuertit, siue iustæ fuerint causæ, siue non: & ex omnibus animum suum informare debet Iudex. *ibidem.* quid si hic Iudex nec iuratoriam quidem cautionem exacturus sit; sed promissum tantum de non sæuendo, iurgando assiduo, vel pugnando, censuram morum interpositurus, ac vtrumque coniugem culparum suarum moniturus, ex earumque correctione conciliaturus?

5. Peccatum enim vtrumque esse acta primæ instantiæ plus satis

probant. iudicium hic de moribus non est sublatum. quamuis enim mortalis non fuerit sæuitia, adeoque diuortio non suffecerit; sufficit tamen ad exigendum impofterum securitatis non tantum; sed ad amicè etiam coniugalisque verè coniunctionis promissum; si non & cautionem iuratoriam, aut fide-iussoriam. sicuti enim in graui sæuitia non fit restitutio, nisi præstita plena securitate: *c. ex transf. missa. X. de restitut. spoliar.* ita neque in minori, nisi aliqua proportionata securitate data.

6. Neque vero tam leuis est appellati sæuitia, quam ille sibi pertuadet; ideo quod declarata sit non sufficere diuortio. frequentes enim rixæ, iurgia, & difficiles mores, vt muta, toruæ plurium dierum, hebdomadum, mensium conuersatio, quibusdam non leuibus authoribus apud Sanchez de mat. *l. 10. d. 18. n. 11.* sufficere diuortio videtur. quod vt hic receptum non sit omnino; valdè tamen aggrauatur difficultas conuictus: si & sæpius accedant verbera, & pugna, contemptus vxoris, prælatio ancillæ, ademptio autoritatis domesticæ, compellatio stultæ; & vt talis in monasterium inclusio. quamuis enim in actis hæc tanquam ex officio facta describatur, plus valet tamen quod agitur quam quod simulatè concipitur. nec appellatum acta quamuis sic concepta, dum verè non satis iusta causa subsuit, omnimodo excusant. *c. 3. & 101. tit. X. de collusione deteg.*

7. Animaduertendum est porro appellatum in prima instantia respondentem non sumpsisse contrariam conclusionem, nisi ad non receptibilitatem diuortij; Iudicem autem ex officio extra conclusionem iudicasse de reintegratione matrimonij: item in actis huius instantiæ 4. Martij 1639. appellatam declarasse se ab appellatione recessuram, si appellatus ad

6. Vbi neque ad diuortium satis, neque nihil sæuitium est.

ad articulum responſionē dederit ſibi placentem. quod interpretandum eſt de placito boni viri: nec vnquam ſuper eo perſonaliter voluit appellatus comparere, & huiusmodi contentio longa ſcripta non permittit; aut palam quaedam efferri, præſertim cū appellatus iſtegrum & ſatis magnum proceſſum formari curauerit, quem ipſe iſi omnibus inſtantijs voluit manere ſecretum, in vim cuius facta eſt vxoris ſequeſtratio ſeu incluſio: & ex quo nunc Iudex verbaliter multa habere poteſt proponenda, præſertim ſi & ipſe abire ſapienter illam iuſſerit, & ſic poſſeſſionem videretur amiſiſſe. *l. ſi quis. 17. §. differentia. D. de acquir. poſſ. cum amicis de illa perpetuo in monaſterio includenda tractauerit, & ſequeſtrari impetrauerit, nec in lite ad reſreſſum concluſerit.*

Nec ſatis à contumacia excuſat appellatum, quo minus compareat, generalis reſponſio ad d. art. qua dicat ſe geſturum in omnibus, vt virum probum, & coniugem decet; dum Iudex coram ad ſpecialia vult deſcendere; & cenſere ſingula; & iniungere ſingulatim quæ deinceps ſeruanda ſint; cum promiſſo ſecuritatatis ſingulari: aduerſus omnia quæ ſupra retulimus.

Proterua eſt etiam excuſatio contumaciæ, quod appellatus iuſſum ideo Iudicis, iniunctamque comparitionem ſimultaneam exiſtimet poſſe contemnere, quod non plus illi poſſit iubere, quam Chriſtus præſcripſerit. quid enim ille? *viri*, inquit per os Apoſtoli, *diligite vxores veſtras, & nolite amari eſſe ad illas, ad Coloff. 3. & iterum ad Ephet. 5. viri diligite vxores veſtras, ſicut & Chriſtus eccleſiam*; quis ergo Chriſti fuit amor erga eccleſiam? propter noſtram ſaluſem deſcendit de caelis: prior ipſe dilexit nos. *1. Ioann. 4. reliſtis nonaginta nouem quæſitum abiit ouem vnã, quæ pe-*

rierat, inuentam ſuſtulit in humeros, & ad caulam deduxit. *Luc. 15. Matth. 18.* igitur ex Chriſti præcepto ea agenda ſunt, quæ ſalua dignitate mariti, ſpectant ad reintegrandam charitatem, eamque intimam, ac coniugalem; quæ ſupereminet. quippe qua viuatur coniuges, & ſiant vna caro, & velit hic maritus cyclopica tantum authoritate exſpectare ſponte redeuntem, & in ſublimi ipſe throno ſedere, vt trulentus Aſuerus cum virgula? cuius non vocantis mortalis erat acceſſus, *ſi forte*, inquit *lib. Eſther. c. 4. Rex auream virgam ad eum extendit pro ſigno clementia, vt poſſit venire?* D. Petr. ep. *1. c. 3. viri*, inquit, *colobitantes ſecundum ſcientiam* (notet qui vxorem ſtultam nominat) *quæ ſi in ſirmiori vaſculo mulieri impertientes honorem*. quod Malder. in *Meditatione theolog. diei 27. de matrim. ita dilucidat*; *ſubneſſit Petrus vxores debere adherere, & colobitare in amore vxoribus ſuis, cum magna diſcretionem, & honorare ipſas: vxore quorundam ſirmitas requirit, vt honore præueniatur.*

Quid porro diſſidentibus præcipit Chriſtus? vt quamuis detulerint munus ad altare, ibi illud omittant, & prius reconcilientur fratri ſuo. & poſtea rediens inquit, *offeres munus tuum*. iubet non exſpectare, ſed ipſum accedere, & reconciliari: nec velit hic maritus in cauſa matrimoniali, quæ eſt perſonaliffima, coram Iudice, vt cum vxore reconcilietur, comparere? abhorret ab eius conſpectu, nec viſu, nec ſermone, illam vult dignari? ſed cæca illam obedientia redire, ſub torus oculos, os elingue, thalamum cyclopicum? cum generatim Iudex à græcis dictus ſit melodicus, tanquam melius inter litigantes interloquens, ius dicens, aut concordiam procurans, ex officio ſuo; de quo diximus in *Iud. l. 1. c. 26.* quod, ſiqua in cauſa, in matrimoniali ſummum locum habet.

3.
Viri erga
vxores ſe
habere de-
bent vt
Chriſtus
erga eccle-
ſiam.
9.
Qualiter
ille?

11. Culpam agnoscere ad reconciliationem monendus à iudice & instruentus.

Quod si neque peccati venia datur nisi correctio: c. 5. de reg. iur. in 6. legatur, inquit Gelafius Papa 24. q. 2. c. 2. ex quo est religio Christiana, vel certe detur exemplum in ecclesia Dei, à quibus licet Pontificibus, ab ipsis Apostolis, ab ipso denique Salvatore ventum, nisi se corrigentibus, fuisse concessam: & cum ut diximus vtrique inter hos coniuges peccatum sit; & singulariter ab Appellato, qui tamen in sua generali responsione ad d. articulum non tantum se quippiam peccasse non dicit, sed sponte sub iuramento calumniæ ait, se numquam diuortio causam dedisse, adeoque negare videtur, vtiq; ad agnoscendam culpam est instruendus; censura Iudicis de moribus; & ad emendationem monendus. primus autem emendationis gradus est culpæ agnitio. sine qua propterea non speratur facile correctio: & sic nec venia danda, nisi agnoscanti & promittenti, & in spe correcto. Idemque de appellata dicendum: & vtrisque inculcandum *confitemini alterutrum peccata vestra* ex D. Iacobo c. 5. & *honore inuicem praueniens* ex D. Paulo ad Roman. c. 12. & Appellato illud itidem D. Pauli. *Viri diligite uxores vestras*, & Appellanti ex D. Petro 1. ep. c. 3. *Mulieres subdite sint viris suis*: denique vtrisque ex D. Paulo ad Ephes. c. 4. *supportantes inuicem in charitate*. hæc Christi præcepta sunt; hæc si Appellatus satis impleuisset; merito dicere posset sibi non plus à Iudice imponi posse: cum non fecerit; merito vocatus coram eo adesse, censi, & moneri debet.

RESPONSVM IV.

De causis soluendorum sponsalium.

Quod qui sacrilegò dolo suppositi cacnla, in vicem pa-

rochi sacerdotali veste induti, decepti virginem, ut euadat obligationem eam ducendi, nunc allegat fictas fuisse promissiones, chirographo quamuis & iuramento firmatas, altera improbitas est: ad atheismum vergens, ut illius,

Iupiter ex alto periuria ridet amantum.

Deus non irridetur. ideoque huiusmodi exceptio pro dolo non præsumitur: nihil autem illius, prout oportuerat, probauit reus: habendum ergo est illius chirographum pro vero. & quamuis daretur scriptum esse etiam ad placandos parentes; verum tamen esse, quod in eo narratur; ac præextitisse, de ducendo adricem in uxorem, promissa; voluisse reum conscientiam suam satisfacere; iurasse matrimonium se solemnizaturum; ex causis arcanum haberi ad tempus debuisse. *Non arbitror*, inquit l. labeo. 7. §. *Idem Tubero. D. de supellect. leg. quemquam dicere (minus scribere) quod non sentit.*

Neque potest elui huiusmodi iuris præsumptio oblato in contrarium iuramento. c. per tuas. X. de probat. quia nimis, inquit, indignum sit, ut quod quisque sua voce dilucide protestatus est, in eundem casum proprio valeat testimonio infirmare. vide Menoch. præf. l. 6. p. 35. l. 1. q. 22. l. 3. p. 1. n. 36. 37. vnde in c. tua nos. X. de sponsal. ubi allegatur quis fide desponsasse aliquam, ut illius copia potiretur, cum aliter inducere illam nequiuisset ad copulam; respondet Pontifex; fore pro matrimonio præsumendum: nisi tu, inquit, nobis expressè scripisses, quod ille non proposuit, nec consensit illam ducere in uxorem; quod qualiter tibi constiterit non videmus; vidisset autem facile Pontifex, si id iuris esset, ut iuramento posset huiusmodi fictio probari. habent Pontifices enim iura in scrinio pectoris. c. 1. de const. in 6.

Duas autem profert reus causas

1. Præsumtio est contra scribentem.

2. Que contrario iuramento non eluitur.